

TOHOLAMPI

luonnollinen kotilaakso

Toholammin kunta

TALOUDEN TASAPAINOTTAMISOHJELMA

2014 – 2017

Kh 18.8.2014 § 188

Kv 25.8.2014 § 26

Sisällysluettelo

1. Lähtökohdat	2
1.1. Tilinpäätökset 2010 – 2013 ja ennuste 2014	6
1.2. Alijäämän kattamisvelvoite	7
2. Tasapainottamistoimenpiteet.....	8
2.1. Hallinto-osasto.....	8
2.2. Sosiaali- ja terveystoimenpiteet.....	8
2.3. Tekninen osasto	9
2.4. Sivistysosasto.....	9
3. Verotulot, valtionosuudet ja lainakanta	10
4. Taloussuunnitelma 2014–2017	11

1. Lähtökohdat

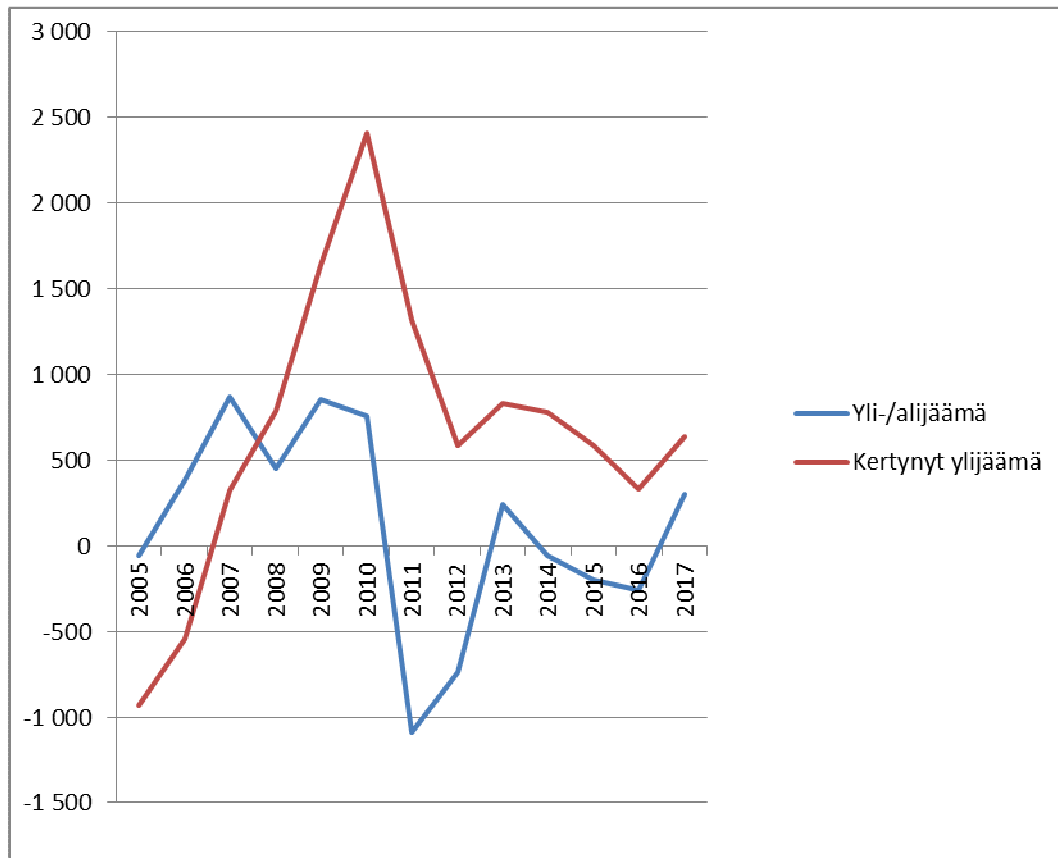
Toholammin kunta sijaitsee Keski-Pohjanmaan maakunnan pohjoislaidalla. Kunnan läpi kulkee Seinäjoki–Ylivieska-kantatie nro 63 ja maantie 775 (linjalla Kokkola–Kuopio). Lähin kaupallinen keskus on Ylivieska 45 km:n etäisyydellä ja hallinnollinen keskus Kokkola 70 km:n etäisyydellä. Lähimmät yliopistolliset keskuksat Oulu, Vaasa, Jyväskylä ja Kuopio ovat noin 200 km:n tai sen yli etäisyydellä Toholammilta. Lähimmälle lentokentälle Kruunupyyn on matkaa noin 80 km:ä. Toholammin kunnan sijainti kuntatalouden näkökulmasta on epäedullinen. Suurten keskusten lähialueiden myönteiset vaikutukset eivät ulotu Toholammille, mutta kuitenkin harvan asutuksen ja pitkien etäisyyksien tukiin ei ole oikeutusta. Pitkät etäisyydet yliopistokaupunkeihin aiheuttavat tässä ajassa koulutetun työvoiman puutetta kuten esimerkiksi lääkärivaje.

Toholammin kunta on syvän maaseudun maaseutuvaltainen kunta. Teollisuus on elintarvikepainotteista ja tukeutuu maatalouteen sekä alueen luonnonvaroihin. Maatalouden rakennemuutos on ja on ollut voimakasta heijastuen myös elintarviketeollisuuteen. Esimerkiksi Toholammin Valion juustotehdas työllisti parhaimmillaan 1980-luvulla noin 200 työntekijää ja tämän hetken päätösten mukaan sulkeutuu kokonaan vuoden 2015 loppuun mennessä. Kunnalliset palvelut rakentuivat lähinnä näiden 1980-luvun huippuvuosien mukaan. Näistä vuosista tähän päivään mennessä kunnan asukasluku on vähentynyt lähes 20 %:a eli yli 700 henkilöä.

Toholammin kunnan taloudelliseen kehitykseen ovat vaikuttaneet voimakkaasti 2000-luvulla tehdyt koulujen homesaneeraukset. Homeongelmat ilmenivät koko Suomi huomioiden Toholammilla aikaisessa vaiheessa, eikä korjaamisesta ollut vielä riittävästi tietoa eikä taitoa. Tästä syystä osa korjaamisesta jouduttiin tekemään jopa kahteen kertaan. Kunta velkaantui homekorjausvuosien aikana voimakkaasti.

Maaseudun rakennemuutokseen kunta on vastannut voimakkaalla panostamisella elinkeinoelämän kehittämiseen. Asukasluvun pienentyessä palveluja ei ole kyetty purkamaan samassa suhteessa. Toimivan hyvän infran purkaminen ei käytännössä olisikaan kansantaloudellisesti järkevää. Valtion vielä kiristäessä vaatimuksiaan ja lisätessään verotustaan (esim. turvevero) kunta ei ole kyennyt estämään lisävelkaantumistaan.

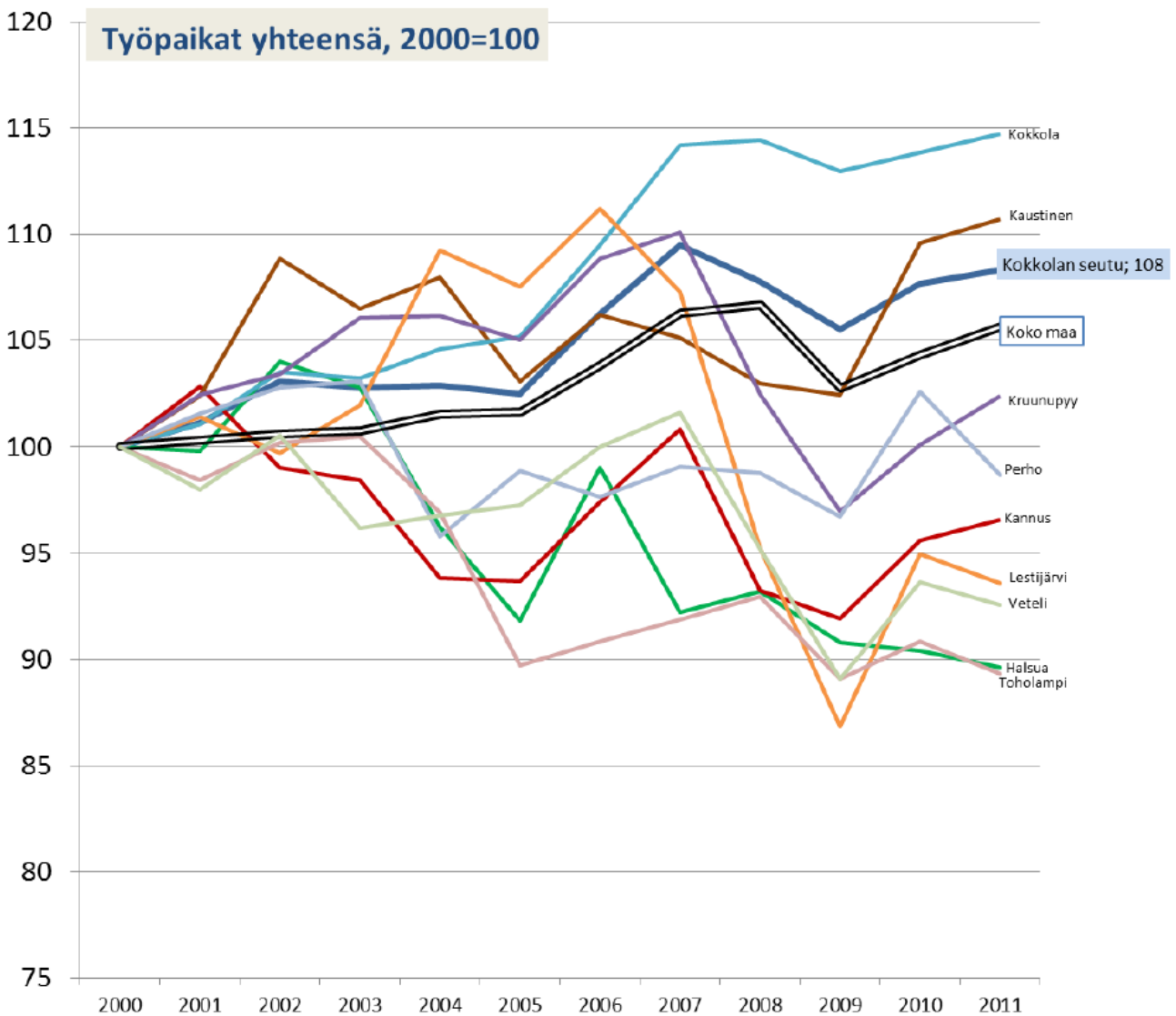
Kunnan panostusten elinkeinoelämään kunnan oman kehitysyhtiön Toke Oy:n kautta arvioidaan pysäyttävän asukasmäärän vähenemisen ja tuovan lisää verotuloja kunnan kassaan juustotehtaan sulkeutumisesta huolimatta. Toteutuessaan suunniteltujen tuulivoima-alueiden rakentaminen vaikuttanee myönteisesti myöhemmin kunnan talouteen.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Yli-/alijäämä	-57	389	871	456	856	763	-1 086	-731	242	-50	-195	-254	306
Kertynyt ylijäämä	-929	-540	331	788	1 644	407	1 321	590	832	782	587	333	639

	Toholampi 2010	Toholampi 2011	Toholampi 2012	Toholampi 2013	Toholampi 2014	Keski- Pohjanmaa 2014	Koko Suomi 2014
Tulovero	19,75	20,00	20,50	21,00	21,50	20,66	19,74
Kiinteistövero:							
- yleinen	0,60	0,60	0,80	0,80	1,00	1,17	0,94
- vakituinen asunto	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,57	0,43
- vapaa-ajan asunto	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	1,01	1,05

Työpaikat

(Työpaikkatilastoa on oikaistu v. 2010 ja 2011 Jytan työpaikkojen osalta siirtämällä 673 työpaikkaa Kokkolasta muihin kuntiin)

Lähde: Kuntatalouden trendit: Kokkolan seutu, FCG Heikki Miettinen 7.5.2014

Painelaskelma, kun vain veroprosentti joustaisi

Toholampi

	2012	2017	2021	2025	2029	
Veroprosentti	20,50	21,50	21,50	21,50	21,50	
Nettokustannukset 1000 €						
Päivähoito ja esiopetus ⁴	1 291	1 372	1 437	1 482	1 528	
Perusopetus ja lukio	4 832	4 930	5 099	5 279	5 416	
Vanhusten hoito ⁵	4 385	4 675	5 125	6 124	6 560	
Perusterveydenhuolto, avohoito ⁷	1 988	2 064	2 143	2 230	2 310	
Erikoissairaanhoido	3 921	4 104	4 344	4 623	4 848	
Muut tehtävät (sis. avustukset) ⁶	1 970	2 014	2 053	2 096	2 145	
Kertaerät						
Toimintakate 1000 €	-18 387	-19 159	-20 201	-21 833	-22 808	
Tulot 1000 €						
Kunnallisvero	8 200	8 979	9 040	9 188	9 351	
Kiinteistövero	551	579	603	627	653	
Yhteisövero ⁹	406	565	576	588	602	
Valtionosuudet ¹	9 579	8 765	8 935	9 124	9 338	
Tulot yhteensä 1000 €	18 736	18 889	19 154	19 528	19 943	
+ Korkotuotot	kasvu 1 %/v	37	39	40	42	44
+ Osinkotuotot	kasvu 1 %/v	2	2	2	2	2
+ Muut rahoitustuotot	kasvu 1 %/v	18	19	20	20	21
- Korkokulut	kasvu 3 %/v	-307	-356	-401	-451	-507
- Muut rahoituskulut	kasvu 1 %/v	-5	-5	-5	-6	-6
Rahoituskulut ja tuotot yhteensä 1000 €		-255	-301	-344	-392	-446
Vuosikate 1000 €	94	-572	-1 391	-2 697	-3 311	
Poistot 1000 €	843	886	922	959	998	
Tilikauden tulos² 1000 €	-749	-1 458	-2 313	-3 656	-4 309	
Varausten, poistoeron ja rahastojen muutokset	18					
Ali-/ylijäämä³ 1000 €	-731	-1 458	-2 313	-3 656	-4 309	
Kertynyt ali-/ylijäämä³ 1000 €	590	-4 882	-12 422	-24 360	-40 291	
Kertynyt ali-/ylijäämä³ €/asukas	172	-1 465	-3 806	-7 605	-12 791	
Vuosikatetavoite, 100 % poistoista 1000 €	843	886	922	959	998	
Ero tavoitteeseen 1000 €	-749	-1 458	-2 313	-3 656	-4 309	
Paine veroprosenttiin⁸	+1,9	+3,5	+5,5	+8,6	+9,9	
Veroprosentti tasapainossa	22,40	25,00	27,00	30,10	31,40	

¹ Ennusteet 2021-> ovat karkeita arvioita

² Ennusteet ilman satunnaisia eriä

³ Ennusteet ilman poistoeroja, varauksia ja rahastoja

⁴ Sisältää tilastoluokat: Lasten päivähoito, Lasten perhepäivähoito, Muu lasten päivähoito ja Esiopetus

⁵ Sisältää terveyskeskuksen vuodeosaston, kotipalvelut, vanhusten laitospalvelut, muut vanhusten ja vammaisten palvelut

⁶ Toimintakate vähennettynä edellä luetellut tehtävät

⁷ Koko perusterveydenhuolto ilman vuodeosastohoitoa

⁸ Vuosikatetavoitteen saavuttamiseksi

⁹ Lähtötasona käytetään vuosien 2010, 2011 ja 2012 keskiarvoa

1.1. Tilinpäätökset 2010 – 2013 ja ennuste 2014

TOIMINTAKATE		TP2010	TP2011	TP2012	TP2013	TA2014
1000 € (ulkoiset ja siäiset)						
JYTA= sos- ja perus- terv.huolto		-6 132	-6 591	-7 146	-6 844	-6 850
Erikoissairaanhoito		-3 563	-4 042	-3 864	-3 931	-3 900
Elmeno ja Varhe-maksut sote		-170	-292	-246	-262	-267
Yleishallinto		-842	-975	-797	-728	-270
Sivistystoimi		-6 099	-6 348	-6 519	-6 444	-6 863
Tekninen toimi		310	73	85	329	256
Maatalouslomitus		75	24	40	48	0
Liikelaitos		103	-58	60	41	193
YHTEENSÄ		-16 318	-18 209	-18 387	-17 791	-17 701

1 000 €	TP2010	TP2011	TP2012	TP2013	TA2014
Toimintatuotot	13 096	13 153	14 004	13 672	14 079
Toimintakulut	-29 414	-31 362	-32 390	-31 462	-31 781
= TOIMINTAKATE	-16 318	-18 209	-18 386	-17 790	-17 702
Verotulot	9 032	9 257	9 157	9 883	9 766
Valtionosuudet	8 751	8 801	9 579	9 389	9 250
Rhoituserät netto	9	-190	-255	-350	-362
= VUOSIKATE	1 474	-341	95	1 132	952
Poistot	-729	-762	-843	-908	-1 002
Tuloksenkäsittelyerät	18	18	18	18	
ALI-/YLIJÄÄMÄ	763	-1 085	-730	242	-50

Vuosi 2014 näyttäisi toteutuvan talousarvion mukaan.

1.2. Alijäämän kattamisvelvoite

Toholammin kunnan talous on ollut tulokertymältään viimeksi alijäämäinen vuonna 2006. Silloin tehtyjen säästötoimenpiteiden johdosta tulokertymä on ollut ylijäämäinen. Vuonna 2011 alkanut tilinpäätösten alijäämäisyys syö ylijäämäkertymää nopeasti. Toholammin kunnalla ei ole tällä hetkellä kuntalain tarkoittamaa alijäämän kattamisvelvoitetta. Talouden syöksykierre on kuitenkin saatava nopeasti katkeamaan ennen alijäämäkertymän syntymistä.

1 000 €	Tasearvio 31.12.2014
Edellisten tilikausien ylijäämät	590
Tilikauden 2013 ylijäämä	242
Vuoden 2014 ennakoitu alijäämä	-50
= Kertyneet ylijäämät	782

2. Tasapainottamistoimenpiteet

Tasapainottamistoimenpiteiden tavoitteena on vuosien 2014 – 2017 aikana saavuttaa -1.500.000 euron kustannusvaikutus (netto) verrattuna vuoden 2014 talousarvioon. Vertailussa on huomioitava 2014 talousarviossa mukana oleva kertaluonteinen yhteismetsään liittymisestä aiheutuva 495.000 euron laskennallinen tuloutus.

Tulopohjan vahvistaminen + 500.000 e

Säästötavoitteet osastoille:

Hallinto-osasto	- 50.000 e
Sote-palvelut	- 300.000 e
Tekninen osasto	- 100.000 e
Sivistysosasto	- 550.000 e

Henkilöstösäästöjä haetaan ensisijaisesti työntekijöiden/viranhaltijoiden eläköitymisen tai irtisanoutumisen seurauksena avoimeksi tulevien toimien/virkojen uudelleenjärjestelyillä sekä vapaaehtoisilla palkattomilla vapailla.

2.1. Hallinto-osasto

- Taloushallinnon tehtävien uudelleenjärjestelyjen ja Toholammin kehitys Oy:lle maksettavan tuen pienentämisen seurauksena syntyy säästöä 50.000 e
- tulojen lisääminen metsän myynnillä
- Valion juustolan jatkuminen vuoden 2015 ajan tarkoittaisi 300.000 e tulojen säilymistä vielä ensi vuonna, mutta alasajovaiheessa kunnalle tulee jäämään tappiota v. 2016 ennen kuin tiloihin löydetään korvaavaa toimintaa.

2.2. Sosiaali- ja terveystalvet

Nettokustannukset (1.000 e)

JYTA									
2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
5 820	6 132	6 591	7 147	6 844	6 850	6 700	6 625	6 550	

Erik.sair.hoito									
2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
3 156	3 563	4 042	3 864	3 946	3 900	3 900	3 900	3 900	

- Sosiaali- ja terveystalvueluissa vuodeosaston sulkeminen syksyllä 2013 on vähentänyt kustannuksia
- kustannusten vähentäminen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon päällekkäisyyksien poistamisella ja yhteistyön lisäämisellä
- Pitkäaikaistyöttömien työllistymisessä tehdään yhteistyötä Kaustisen seutukunnan kanssa. Tavoitteena on työmarkkinatuen kuntaosuuden kustannusten pienentäminen.
- v. 2017 toimintansa aloittavat Sote-alueet, joissa kustannukset jaetaan kapitaatioperiaatteella

2.3. Tekninen osasto

- teknisen toimen tehtävien uudelleenjärjestelyjen kustannussäästö 100.000 e
- rakennuslupatulot tuulivoimaloista:
 - o v. 2015 50.000 e
 - o v. 2016 125.000 e
 - o v. 2017 125.000 e

2.4. Sivistysosasto

- alakouluverkon supistaminen
- alakoulun jakotuntien vähentäminen
- kahden lehtorin virka on muutettu tuntiopettajuudeksi
- lukion soveltavien ja syventävien kurssien vähentäminen käyttämällä maakunnallista kurssitarjontaa ja tekemällä yhteistyötä muiden lukioiden kanssa
- kirjaston työntekijöiden käyttö muissa kunnan töissä sekä yhteistyö naapurikuntien kanssa
- päiväkodin hoitokustannusten vähentäminen
- käytössä olevien konservatoriopaikkojen vähentäminen

3. Verotulot, valtionosuudet ja lainakanta

- Kokkolan kaupungin Ullavanjärven ympärysalueiden liittäminen Toholammin kuntaan lisäisi kunnan verokertymää ja mahdollisesti laukaisisi nykyisen valtionapujärjestelmän harvan asutuksen lisätuen
- Tuulivoimahankkeiden toteutumisesta kiinteistöverotuloja v. 2017 400.000 e

Verotulot								
2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
8 856	9 032	9 257	9 157	9 883	9 766	9 666	9 566	9 966

Valtionosuudet								
2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
8 967	8 751	8 801	9 579	9 389	9 250	9 170	9 070	9 070

Lainakanta								
2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
11 909	11 242	15 282	17 612	19 545	19 710	20 866	19 851	18 337

4. Taloussuunnitelma 2014–2017

TP 2013	TA2014		RAAMI2015	SU2016	SU2017
		Hallinto-osasto			
-727 559	-270 225	Kunnanhallitus	-715 000	-715 000	-715 000
-6 844 041	-6 850 000	+JYTA	-6 700 000	-6 625 000	-6 550 000
-3 946 010	-3 900 000	+ Erikoissairaanhoido	-3 900 000	-3 900 000	-3 900 000
-261 902	-267 200	+ Eläkevastuut	-260 000	-260 000	-260 000
14 750		+ Muu perusterv.huolto			
-11 764 762	-11 287 425	Hallinto yhteensä	-11 575 000	-11 500 000	-11 425 000
47 689	0	Lomatoimen osasto	0	0	0
		Tekninen osasto			
-607 661	-181 916	Hallinto ja toimisto			
1 549 798	1 146 861	Tilapalvelut			
-248 208	-340 436	Palo- ja pelastustoimi			
-53 904	-55 635	Maaseutu- ja ympäristöltk			
-53 533	-60 973	Maaseututoimi			
-257 108	-252 118	Ympäristöterveydenhuolto			
329 384	255 783	Tekninen yhteensä	400 000	475 000	475 000
		Sivistysosasto			
-556 986	-570 370	Sivistys			
-977 666	-1 116 655	Päivähoito			
-4 651 682	-4 897 059	Koulutus			
-257 572	-278 688	Vapaa-aikalautakunta			
-6 443 907	-6 862 772	Sivistys yhteensä	-6 660 000	-6 460 000	-6 310 000
-17 831 596	-17 894 414	TOIMINTAKATE	-17 835 000	-17 485 000	-17 260 000
		Verotulot			
8 876 812	8 600 000	- kunnallisvero	8 600 000	8 550 000	8 550 000
437 870	550 000	- yhteisövero	450 000	400 000	400 000
568 343	616 000	- kiinteistövero	616 000	616 000	1 016 000
9 883 025	9 766 000	Yhteensä	9 666 000	9 566 000	9 966 000
		Valtionosuudet			
9 537 643	9 400 000	- yhdenputken valtion- osuus	9 400 000	9 300 000	9 300 000
-148 412	-150 000	- opetus- ja kulttuuritoimi	-230 000	-230 000	-230 000
		- harkinnanvarainen vos			
9 389 231	9 250 000	Yhteensä	9 170 000	9 070 000	9 070 000
-273 360	-302 700	Rahoituserät netto	-320 000	-320 000	-320 000
1 167 300	818 886	VUOSIKATE	681 000	831 000	1 456 000
-738 228	-835 770	Poistot ja arvonalennuk- set	-840 000	-840 000	-900 000
429 072	-16 884	TILIKAUDEN TULOS	-159 000	-9 000	556 000
-187 509	-32 830	Viemärilaitos	-35 812	-250 000	-250 000
241 562	-49 714	Tulos kunta + VLL	-194 812	-259 000	306 000